

O'zbekistonda davlat-xususiy sherikligining rivojlantirish muammolari va istiqbollari

Nasrulla Tashmurotovich Tilabov
nasrullatilabov@gmail.com
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Annotatsiya: Maqolada hozirgi zamonaviy iqtisodiyotda asosan davlat-xususiy sherikligining rivojlantirish muammolari va istiqbollari va ularning iqtisodiyot tarmoqlari bo'yicha o'ziga xos xususiyatlari bayon etilgan. Maqolada davlat-xususiy sheriklikning mamlakatimiz sharoitida davlat-xususiy sheriklik mexanizmining afzallik va kamchiliklari, uni joriy etishda imkoniyat va tahdidlar tahlil qilinib, loyihalarini amalga oshirish amaliyoti va ularning xususiyatlari ochib berilgan. Shuningdek, yaqin kelajakda davlat-xususiy sheriklik mexanizmini qo'llashni rag'batlantirish uchun bir qator zarur bosqichlarni izchil amalga oshirish yo'nalishlari ilmiy jihatdan asoslanib berilgan.

Kalit so'zlar: davlat-xususiy sheriklik, davlat-xususiy sheriklik loyihasi, me'yoriy hujjatlar, xususiy moliyaviy tashabbus modeli, maxsus moliyaviy kompaniyalar, hayotiylik tsikli

Problems and prospects of development of public-private partnership in Uzbekistan

Nasrulla Tashmurotovich Tilabov
nasrullatilabov@gmail.com
Tashkent State University of Economics

Abstract: The article describes the problems and prospects for the development of a public-private partnership, mainly in the current modern economy, and their peculiarities in the branches of the economy. The article analyzes the advantages and disadvantages of the mechanism of Public-Private Partnership in the conditions of our country, opportunities and threats to its implementation, reveals the practice of implementing its projects and their features. Also, in the near future, the directions for the consistent implementation of a number of necessary stages to promote the use of the mechanism of Public-Private Partnership are given scientifically based.

Keywords: public-private partnership, public-private partnership project, regulatory documents, private financial initiative model, special financial companies, life cycle

Mamlakatimizda iqtisodiyotni erkinlashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chor-tadbirlar va institusional islohotlar investisiya muhitini yaxshilashga, xorijiy va mahalliy investorlar sonining ortib borishiga ko'maklashmoqda.

Shu bilan birga, an'anaviy ravishda davlat tasarrufida va boshqaruvida bo'lgan iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohada to'planib qolgan muammo va kamchiliklar davlat-xususiy sheriklik (keyingi o'rinlarda–DXSH) tizimini joriy etishni jadallashtirish yuzasidan muhim choralar ko'rishni taqazo etmoqda.

Ijtimoiy va kommunal sohalar, shaharsozlik va obodonlashtirish, yo'l xo'jaligi, energetika sohasidagi davlat monopoliyasi tovarlar ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sifatini, davlat mablag'laridan foydalanish samaradorligini pasaytirmoqda.

DXSH rivojlantirishning tamoyillari, shartlari va yo'nalishlarini belgilovchi huquqiy va institusional baza, shuningdek, o'rta va uzoq muddatli istiqbolda byudjet tizimiga moliyaviy, texnik va tijorat tavakkalchiliklarining ta'sirini baholash mexanizmlari ishlab chiqilmagan.¹

Shuning uchun ham O'zbekistonda DXSH loyihalarini amalga oshirish uchun qulay muhit yaratish maqsadida Qonunchilik bazasini takomillashtirish, bir qator yangi me'yoriy hujjatlarni qabul qilish va amaldagi hujjatlarga o'zgartirishlar kiritish zarur.

"Konsessiya to'g'risidagi" gi qonun bugungi kunda quyidagi sabablarni hisobga olgan holda yangi tahrirda qayta ko'rib chiqishni va takomillashtirishni talab qiladi:

✓ birinchidan, konsessionerlar doirasi xorijiy investorlar bilan cheklanganligi, DXSH ning potentsial loyihalarida ishtirok etishda mahalliy tadbirkorlar imkoniyatini cheklaydi;

✓ ikkinchidan, qonun xo'jalik faoliyatini konsessiya predmeti sifatida belgilab qo'yilgan bo'lsa-da, iqtisodiy faoliyat turlari, ularni mavjud moddiy aktivlar (mol-mulk, er uchastkalari va er osti boyliklari) bilan qat'iy bog'laydi, konsessiya bo'yicha zamonaviy nuqtai nazar esa davlat tomonidan xususiy firmaga nomukammal raqobat sharoitida iqtisodiy faoliyatni amalga oshirish huquqini berishdir (konsessionerda muayyan "bozor kuchi mavjud");

✓ uchinchidan, qonun 15 yil (umumiy qabul qilingan standartda esa 50 yil) konsessiya shartnomasining davomiyligini cheklaydi, bu esa uzoq muddatli qaytarish muddatlari bilan yirik obektlar bo'yicha shartnomalar tuzishni cheklaydi.

Xalqaro ekspertlar konsessionerlarni tanlash, bunday kelishuvlarni amalga oshirish va tugatish jarayonlar darjasini nisbatan past baholaydilar.

Umuman olganda, konsessiya masalalari bo'yicha qonun hujjatlari doirasida davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlarini, konsessioner xizmatlariga tariflarni shakllantirish usullarini rivojlantirish, mavjud davlat mulkini konsessiyaga o'tkazish bo'yicha konsessiya modelini ishlab chiqish, konsessiyaga o'tkazilmaydigan

¹ Tilabov N.T. Замонавий иқтисодиётда бизнес ва давлат ҳамкорлигининг ўзига хос хусусиятлари. "SCIENCE AND EDUCATION" SCIENTIFIC JOURNAL. VOLUME 3, ISSUE 6 2022. www.openscience.uz

obektlar ro'yxatini qayta ko'rib chiqish, shuningdek, uning yangi modellarini joriy etish yo'li bilan konsessiyani qo'llash sohalarini kengaytirish masalalari ishlab chiqilishi kerak.

O'zbekiston Respublikasida Dxshga yirik miqdorda tashqi investisiyalarni jalb etishga to'sqinlik qiladigan bunday loyihalarni "sekuritizatsiya" qilish, ya'ni ular uchun savdoga qo'yilgan moliyaviy vositalarni chiqarish qiyinchiliklari yuzaga kelishi mumkin. Milliy moliyaviy bozorlar rivojlanishning dastlabki bosqichida turibdi va yaqin kelajakda infratuzilmaga moliyaviy mablag'larni jalb qilish muammosini hal qila olmaydi, xalqaro investorlar esa investisiyalarni qaytarishning ishonchli kafolatlarini olishlari kerak. O'zbekiston Respublikasida Dxshning istiqbollari xususiy investorlarning mamlakat infratuzilmasi tarmog'iga investisiya kiritish imkoniyati va tayyorligiga bog'liq.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi fuqarolik kodeksiga muvofiq, xalqaro amaliyot asosida DXSH belgilariga ega bo'lgan ishonch boshqaruviga o'tkazish va davlat mulkini ijaraga berish bo'yicha shartnoma munosabatlari belgilandi.

Ushbu shartnoma munosabatlari DXSH shartnomalariga to'liq taalluqli emas, buning sababi ularda davlat va xususiy tomon o'rtasida xavflarni taqsimlash bilan uzoq muddatli shartnomalar tuzishda hamda xususiy sherikni tanlash uchun raqobat tartib-qoidalarini bajarish majburiyati yo'qligidir.

Shu munosabat bilan, O'zbekiston Respublikasi fuqarolik qonunchiligi doirasida bitimlarni DXSH mexanizmi bo'yicha bitimlar sifatida tan olish uchun loyihani rejalashtirish jarayonini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarga muayyan tuzatishlar kiritish, DXSH shartnomasini tuzish va loyihalarni amalga oshirishni boshqarish uchun tanlov o'tkazish talab etiladi.

Tarmoqlar kesimida muammoli masalalar mavjud. Ya'ni, infratuzilmaga katta xususiy sarmoyalar asosan telekommunikasiya sohasi bilan chegaralanib qolmoqda, bu esa investorlar uchun eng xavfli hisoblanadi. Keng ko'lamli loyihalarni amalga oshirish jarayonida tomonlar o'rtasida ziddiyatlar yuzaga keladi, erishilgan kelishuvlarni bekor qilish va xususiy investorlar va operatorlarni hamkorlikdan chiqarish bilan bog'liq. Mikro darajadagi loyihalar amalga oshirish osonroq va sezilarli daromad keltiradi, lekin mamlakat kommunal xo'jaligida vaziyatni tubdan yaxshilashga qodir bo'lmagan izolyasiya qilingan tashabbuslar bo'lib qolmoqda.

Suv ta'minoti va suv xo'jaligi bo'yicha mazkur masala ko'rib chiqilganda esa, suv ta'minoti va kanalizasiya sohasida DXSH mexanizmi uzoq vaqt davomida ishlatilgan, ammo amalga oshirishda jiddiy qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

DXSH suv ta'minoti va kanalizasiya sohasida, ushbu sohadagi loyihalar qoniqarli savdo va moliyaviy tuzilmalar uchun eng qiyin hisoblanadi. Suvni tozalashdan farqli o'laroq, suv taqsimoti ko'pincha murakkab va kengroq xavf tarkibini aniqlash va tarqatish zaruratini hisobga olgan holda DXSH modeli bilan birlashtirilishi qiyin.

Respublikamiz sharoitida suv ta'minoti sohasida Dxshning uchta modeli qo'llaniladi:²

1. "Gollandiya modeli" - davlat korxonasini aktsiyalashtirish, natijada davlat ulushi bo'lgan tadbirkorlik sub'ekti tashkil etiladi.

Foydaga yo'naltirilgan aktsiyadorlik kompaniyasi mas'uliyati cheklangan jamiyat-tijorat asosida ishlaydigan xususiy kompaniya (ehtimol shartnoma asosida) va siyosiy asosda ishlashga moyil bo'lgan davlat tashkilotlari tomonidan aktsiyalarning bir qismiga ega bo'lgan savdo-sotiq.

2. "Frantsiya modeli" - bu modelda davlat umumiy aktivlar uchun mas'ul bo'ladi, xususiy sektor esa konsessiya shartnomasini, affermaj, xizmat ko'rsatish shartnomasini va boshqaruvga oid shartnomalarni o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan boshqaruv bilan bog'liq kompleks xizmatlar ko'rsatilishini ta'minlaydi, bunda xususiy delegasiya boshqaruvi sifatida tashkil etiladi.

3. "Britaniya modeli" - aktivlarni keng miqyosda to'liq amalga oshirish, ko'pincha "xususiylashtirish" bilan taqqoslanadi. U xususiy sektorni o'z ichiga oladi, mavjud korxonalariga ega, shu jumladan barcha aktivlar va erlar - kommunal xizmatlar korxonalarini xususiy kompaniyalarga aylanadi, nazorat va qo'llab-quvvatlash uchun davlat tomonidan tartibga solinadi.

Shuni ta'kidlash kerakki, yondashuvlar aralash bo'lishi va sektorning ehtiyojlariga qarab tanlanishi mumkin va Dxshga qanday yondashish tanlanmasin, xizmat ko'rsatish sifati va adolatli narxlanishini ta'minlash uchun davlat tomonidan tartibga solinishi kerak.

Shu bilan birga, rivojlanishning ushbu bosqichida respublikamizda suv resurslari strategik va ijtimoiy xususiyatga ega bo'lgani sababli ikkinchi model yanada qulayroq bo'ladi, bu esa davlat nazorati ostida qolishi kerak.

Bundan tashqari, xususiy biznes har doim katta kapital xarajatlar tufayli suv ta'minoti tizimini tezda yangilashga intilmaydi, shuning uchun suv ta'minoti tizimlarini yangilash mas'uliyati yana mahalliy va respublika byudjetlariga tushadi. Shunday ekan bunday vaziyatda boshqaruv kompaniyalarini jalb qilish maqsadga muvofiqdir, lekin nazorat qilish va tartibga solish davlat tomonidan amalga oshiriladi.

Yo'l qurilishi sohasida esa, xalqaro amaliyotda avtomobil yo'llarini qurish va ulardan foydalanish sohasi DXSH loyihalarini amalga oshirish uchun eng puxta va jozibador soha bo'lishiga qaramasdan, mamlakatimizda hech qanday DXSH loyihasi to'liq amalga oshirilmadi.

Xususiy sektorning infratuzilma xizmatlari sifatini oshirish va qo'shimcha investisiyalarni jalb qilish uchun mavjud imkoniyatlaridan foydalanish maqsadida quyidagi muhim masalalarga e'tibor qaratish lozim, natijada xususiy sektor

² Tilabov N.T. Xususiylashtirish va davlat-xususiy sheriklik. O'quv qo'llanma. –T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi". 2022. – 225 bet.

korxonalarining avtomobil yo'llarini qurish, ta'mirlash va ulardan foydalanish sohasidagi ishtirokini kengaytirish imkonini beradi.

Yo'l-qurilish ishlari bozorida raqobatni rivojlantirish borasida esa, bugungi kunda avtomobil yo'llarini qurish va ta'mirlash bozori yuqori darajada kontsentrasiyalangan. "O'zavtoyol" DAK tarkibiga kiruvchi korxonalar mahalliy bozorlarda (viloyat va tumanlarda) monopolistlar hisoblanadi. Mahalliy (tuman, shahar) ahamiyatdagi shaharlar va boshqa aholi punktlari ko'chalarini ta'mirlash asosan "O'zavtoyol" DAK hududiy va tuman bo'linmalari tomonidan amalga oshiriladi. Baholash ma'lumotlariga ko'ra, yo'l qurilishi bo'yicha jami ishlarning 90% dan ortig'ini "O'zavtoyol" DAK bo'linmalari bajarmoqda.

Xususiy tadbirkorlik subektlarining ushbu bozordagi ishtiroki ularning rivojlanmagan moddiy-texnik bazasi, moliyaviy imkoniyatlari cheklangan va yirik va murakkab loyihalarni amalga oshirish tajribasi yo'qligi bilan cheklanadi.

Vaholanki, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son Farmoni³ hamda ushbu Farmon bilan tasdiqlangan 2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini "Inson qadrini ulug'lash va faol mahalla yili" da amalga oshirishga oid Davlat dasturi ijrosi yuzasidan Davlat-xususiy sheriklik asosida energetika, transport, sog'liqni saqlash, ta'lim, ekologiya, kommunal xizmatlar, suv xo'jaligi va boshqa sohalarga 14 mlrd. AQSh dollari investisiyalarni jalb etish mo'ljallangan.

DXSHni rivojlantirish istiqbollari O'zbekiston sharoitida DXSH mexanizmining afzallik va kamchiliklari, uni joriy etishda imkoniyat va tahdidlarni tahlil qilish⁴

(SWOT tahlili)

Afzalliklari	Kamchiliklari
1) davlat va xususiy sektor o'rtasida xatarlar, majburiyatlar va huquqlarni muvozanatli taqsimlash; 2) davlat byudjeti yukini kamaytirish; 3) xususiy sektorga huquqlarni o'tkazish davlat mulkidan foydalanish va egalik qilish tartibi bundan mustasno (qurilish va foydalanish uchun shartnoma bundan mustasno); 4) DXSH obektini saqlash uchun davlat xarajatlarining shaffofligini oshirish (shartnoma normalarining amal qilishi va operator tomonidan qarz mablag'larini jalb qilish, ya'ni kreditorlar monitoringini olib borish); 5) operator (xususiy sektor) faoliyatiga ta'sir etuvchi richaglarni saqlash); 6) yangi texnologiyalarni tezroq qabul qilish; 7) iste'molchilarning ehtiyojlariga xizmatlarning aniq yo'nalishi; 8) fond bozori va bank sektorini rivojlantirishni rag'batlantirish; 9) xususiy ichki va tashqi investisiyalarni jalb qilish;	1) uzoq muddatli proseduralar byudjet investisiyalariga nisbatan rejalashtirish; 2) bozor sharoitida o'zgarish tufayli uzoq vaqt davomida prognozlashning murakkabligi; 3) ba'zi sohalarda cheklovlar mavjudligi: tarif, lisenziya, va hokazo.; 4) yirik loyihalarda investorlarni jalb qilishning murakkabligi; 5) infrastruktura loyihalarini amalga oshirish uchun moliyaviy resurslarning mavjudligi; 6) DXSH sohasidagi normativ-huquqiy bazaning nomukammalligi.

³ <https://lex.uz/docs/5841063>

⁴ Tilabov N.T. Xususiylashtirish va davlat-xususiy sheriklik. O'quv qo'llanma. –T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi". 2022. – 227 bet.

10) kichik va o'rta biznesni rivojlantirish; 11) davlat va mahalliy organlar bilan xususiy sektor tomonidan tuzilgan uzoq muddatli shartnomalar shakllarining xilma-xilligi;	
Imkoniyatlar	Tahdidlar
12) siiy killab-kuch; 13) odamlar Kulyab-sillash tomonidan tashkil etilgan; 14) NDP rivojlanish uchun normativ-huquqiy baza; 15) mamlakatning rivojlanishi ma'lum vaqt davomida tor; 16) jonergiya va transportda imtiyozi, foidalanish eksrudliga tajribasi; 17) O'zLiDeP O'zLiDeP siyosiy kengashi ijroiya qo'mitasi bilan hamkorlik qiladi; 18) DSHS sohasida bilim va qalay va yoriq bilan tajriba; 19) tashqi iqtisodiy faoliyat; 20) "ba'zi axloqsizlik" yangiliklar infiltratsiyasi; 21) xizmat sifati arzon narxlar; 22) joriya jotisha standartlari bitiruvchilari, moda dizayneri, texnik va boshqalar.	7) mineriallar resurslar bahosiga va inflyasiya darajasiga bog'liq holda mamlakatning moliyaviy ko'rsatkichlarining yomonlashuvi; 8) DXSH sohasidagi bilim etishmasligi; 9) yangi texnologiyalardan foydalanishda malakali kadrlar etishmasligi; 10) standartlarning mos kelmasligi.

SWOT tahlilining natijalaridan ko'rinib turibdiki, DXSH mexanizmidan foydalanishga ijobiy va salbiy ta'sir ko'rsatadigan ko'plab omillar mavjud. Tahlil Dxshni rivojlantirish uchun qanday qadamlar qo'yilishi va qanday muammolarga alohida e'tibor berilishi kerakligini aniq belgilash imkonini beradi.

Dxshdan foydalanishning afzallik va kamchiliklarini, imkoniyatlarini va tahdidlarini taqqoslash quyidagi xulosalarni chiqarishga imkon beradi:

- tarmoq vazirliklari va mahalliy ijro etuvchi organlar DXSH mexanizmidan foydalangan holda loyihalarni amalga oshirishda ichki omillar va o'ziga xos afzalliklardan foydalanishlari mumkin;

- tahlil davomida aniqlangan imkoniyatlar kelajakda DXSH mexanizmidan foydalanishning kuchli tomonlari bo'lishi mumkin;

- ushbu kamchiliklar yaxshilanishlarni talab qiladi.

- DXSH sohasida bilimlari etishmasligi kabi tahdidlar alohida e'tibor talab qiladi va ularni kamaytirish uchun tegishli strategik harakatlar amalga oshirilishi kerak.

Yaqin kelajakda DXSH mexanizmini qo'llashni rag'batlantirish uchun quyidagi bosqichlarni izchil amalga oshirish tavsiya etiladi va zarur hisoblanadi:

1. DXSH mexanizmlarini qo'llash sohasini yanada kengaytirish, DXSH sohasida Qonunchilik bazasini yaratish, imtiyoz va preferensiyalar taqdim etish va ayrim loyihalarni amalga oshirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlarni nazarda tutuvchi Dxshni rivojlantirish davlat dasturini ishlab chiqish.

2. "Konsessiya to'g'risida"gi qonunga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish. Konsessiya qonunchiligi doirasida konsessiya loyihalarini rejalashtirish va amalga oshirishni huquqiy tartibga solishga ta'sir qiluvchi bir qator normativ-huquqiy hujjatlar ishlab chiqilishi kerak.

3. "Sekyuritizasiya to'g'risida" qonun qabul qilish. Bu o'z navbatida DXSH loyihalarini ekspluatasiya davrida sotish va sotib olish bilan bog'liq huquqlarni belgilashda hamda ushbu davr bilan bog'liq kelishmovchiliklarni hal etishda yordam beradi.

4. Hayotiylik tsikli shartnomasini amalga oshirish.

Hayotiylik tsikli shartnomasi byudjet kamomadida Dxshning ideal shakli bo'lib, hukumat byudjet investisiyalarini nazarda tutuvchi loyihalarda ishtirok eta olmaydi. Hayotiylik tsikli shartnomasi aralash turdagi shartnoma bo'lib, u xizmat ko'rsatish shartnomasiga asoslanadi. Hayotiylik tsikli shartnomasida boshqa turdagi shartnomalarning elementlari bo'lishi mumkin, masalan, ishonch shartnomasi. Bunday shartnoma bo'yicha ijrochi faqat ob'ekt ommaviy foydalanish uchun taqdim etilgan paytdan boshlab pul oladi.

5. Xususiy moliyaviy tashabbus modelini (XMT).

XMT-davlat xizmatlari va xususiy sektor tomonidan moliyalashtiriladigan ishlar bo'yicha shartnomalar, lekin xizmatlar iste'molchilar tomonidan emas, balki davlat tomonidan to'lanadi (masalan, jamiyatda yoritish bilan bog'liq loyihalarida, shifoxonalarda, maktablarda davlat uzoq muddatli shartnoma davlat kafolatlangan tartibini joylashtirish va xizmat ko'rsatish sifatiga qarab obektni ta'mirlash xarajatlarini to'laydi). Shu bilan birga, mulk va ta'minot huquqi xususiy tomonda qoladi. Shartnoma muddati oxirida davlat shartnomani uzaytirishi mumkin.

Shu munosabat bilan, konsessiya masalalari bo'yicha amaldagi qonunchilikda ushbu turdagi shartnomani joriy etish imkoniyatini ko'rib chiqish kerak.

6. Maxsus moliyaviy kompaniyalar (SPV - Special Purpose Vehicle) tashkil etish amaliyotini rag'batlantirish.

Konsessiya mexanizmidan foydalangan holda keng miqyosli investisiya loyihalarini amalga oshirish uchun qo'shimcha investisiyalarni jalb qilish uchun moliyaviy yordam talab qilinishi mumkin.

Ushbu masalaning mumkin bo'lgan echimi loyiha moliyalashtirish vositasidan foydalanishning ijobiy xalqaro amaliyoti bo'lishi mumkin, unda konsessioner shaxsida DXSH mexanizmidan foydalangan holda muayyan loyihani amalga oshirish uchun loyiha homiysi tomonidan yaratilgan maxsus moliyaviy kompaniya bo'lishi mumkin.

Uning moslashuvchanligi tufayli ushbu shakl beqaror iqtisodiyot sharoitida mablag'to'plashning samarali vositasidir.

Loyihani moliyalashtirish vositasining o'ziga xos xususiyati loyihaning joriy va kelajakdagi pul oqimlarini barqaror ishlab chiqarish qobiliyatini baholashdan iborat bo'lib, bu oqimlarga xizmat ko'rsatish va qarzni qaytarish va loyihaga sarmoya kiritgan kapital daromadlarini to'lash uchun mablag'manbai bo'lib xizmat qiladi.

7. Davlat xizmatchilari va xususiy sektor vakillarini tayyorlash va malakasini oshirishni ta'minlash. DXSH investisiya loyihalarini amalga oshirish uchun vosita

sifatida rivojlanish bosqichida turibdi, shuning uchun ham davlat xizmatchilari va xususiy sektor vakillarining malakasini oshirish masalasini o'rganish zarur.

Shu munosabat bilan, davlat xizmatchilarini tayyorlash va malakasini oshirish dasturlarida DXSH sohasidagi seminarlar va treninglarni o'tkazilishini ko'rib chiqish va tashkil etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida"gi 2019 yil 10 may O'RQ-537-son Qonuni. <https://lex.uz/docs/4329270>

2. O'zbekiston Respublikasining "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risidagi Qonunchilik takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish, shuningdek ayrim qonun hujjatlarini o'z kuchini yo'qotgan deb topish haqida"gi 2021 yil 22 yanvar O'RQ-669-son Qonuni. <https://lex.uz/pdfs/5235535>

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "tadbirkorlik muhitini yaxshilash va xususiy sektorni rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o'sish uchun shart-sharoitlarni yaratish borasidagi navbatdagi islohotlar to'g'risi"gi 2022 yil 08 apreldagi PF-101-sonli Farmoni. <https://lex.uz/docs/5947775>

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" gi PF-60-son Farmoni. <https://lex.uz/uz/docs/5841063>

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirishning huquqiy va institusional bazasini yaratish bo'yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to'g'risida"gi 2018 yil 20 oktyabrda PQ-3980-sonli qarori. <https://lex.uz/ru/docs/4007891>

6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzuridagi davlat-xususiy sherikchilikni rivojlantirish agentligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi 2018 yil 13 dekabrda 1009-sonli qarori. <https://lex.uz/docs/4104705>

7. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini amalga oshirish tartibini takomillashtirish to'g'risida"gi 2020 yil 26 apreldagi 259-son qarori. <https://lex.uz/docs/4798603>

8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Davlat-xususiy sheriklik asosida hududlarda zamonaviy issiqxona xo'jaliklarini tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2021 yil 7 iyundagi qarori. <https://lex.uz/docs/5446729>

9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 2019 yil 8 oktyabrda PF-5138-sonli farmoni. <https://lex.uz/docs/4545884>

10. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi huzuridagi Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish agentligi sayti. <https://www.pppda.uz/5684>

11. Bortshevskiy, G. A. Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo : Uchebnik i praktikum dlya vuzov / g. A. Bortshevskiy. -2-e izd., ISPR. i dop. — Moskva : Izdatelstvo Yurayt, 2019. -412 s. -(Visshee obrazovanie). — ISBN 978-5-534-06541-1. -Tekst : elektronniy // Obrazovatel'naya platforma Yurayt [sayt]. - URL: <https://urait.ru/book/gosudarstvenno-chastnoe-partnerstvo-433239>

12. Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo, Osnovnie printsipi finansirovaniya, Yeskomb E.R., 2019. <https://obuchalka.org/20200121117875/gosudarstvenno-chastnoe-partnerstvo-osnovnie-principi-finansirovaniya-ieskomb-e-r-2019.html>

13. Prakticheskoe rukovodstvo po voprosu effektivnogo upravleniya v sfere gosudarstvenno-chastnogo partnerstva. Evropeyskaya Ekonomicheskaya komissiya OON; Nyu-York-Jeneva, 2008. https://unece.org/DAM/ceci/publications/ppp_r.pdf

14. Snelson P. Gosudarstvenno-chastnie partnerstva v stranax s perexodnoy ekonomikoy. URL: <http://www.ebrd.com>.

15. Tilabov N.T. Xususiylashtirish va davlat-xususiy sheriklik. O'quv qo'llanma. –T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi". 2022. – 278 bet.

16. Tilabov N.T. Замонавий иқтисодиётда бизнес ва давлат ҳамкорлигининг ўзига хос хусусиятлари. "SCIENCE AND EDUCATION" SCIENTIFIC JOURNAL. VOLUME 3, ISSUE 6 2022. www.openscience.uz

17. Tilabov N.T. “Moliya” fanidan o'quv uslubiy qo'llanma. –T.: "IMPRESS MEDIA" MCHJ. 2022. 46 bet.

18. Tilabov N.T. Солиқ сиёсатини такомиллаштириш - иқтисодиётни тартибга солиш инструменти сифатида. "Science and Education" Scientific Journal. 2022/5/ 1743-1757. www.openscience.uz

19. Tilabov N.T. Liberalization of tax policy - guarantee of economic stability. "Science and Education" Scientific Journal. MAY 2021/VOLUME 2 ISSUE 5. 1097-1112. www.openscience.uz

20. Tilabov N.T. At the current stage, the budget is a tax policy and its distinctive features. FINANCE Materials of the international scientific and practical conference May 20, 2021. ISBN 978-9943-13-999-7. 102-107 bet. © “IQTISOD-MOLIYA”, 2021 © TMI, 2021.

26. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi Hukumat portali

27. www.senat.uz - O'zbekiston Respublikasi Senati sayti

28. www.parliament.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik palatasi

29. www.ach.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi hisob palatasi sayti

30. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi

31. www.pppda.uz - O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi huzuridagi Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish agentligining rasmiy veb-sayti
32. www.soliq.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi sayti
33. www.mf.uz - O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi sayti